

Master i Sundhedsantropologi

Dimission 2019

Afdeling for Antropologi
Aarhus Universitet

AARHUS UNIVERSITET

MASTER I SUNDHEDSANTROPOLOGI

Dimission 2019

Afdeling for Antropologi

AARHUS
UNIVERSITET

INSTITUT FOR KULTUR OG SAMFUND

Data

Sammenfatning Emneord	Præsentation af MSA afgangsholdet Sundhedsantropologi, medicinsk antropologi
Layout	AU design
Fotografi	Rogvi Johansen (forsidefoto) og Iga Kuriata
Illustration	Marie Louise Tørring
Redaktør	Marie Louise Tørring og David Mehlsen
Internet version	http://www.au.dk/evu/master/msa/
Titel	Master i Sundhedsantropologi
Undertitel	Dimission 2019
Afdeling	Antropologi
Udgiver	Institut for Kultur og Samfund, Aarhus Universitet
Udgivelsesår	August 2019
Redaktion afsluttet	August 2019

Indhold

Afgangsholdet 2019	5
Resumé af masterprojekterne	7
Bodil Jentsch Nørreris: "Som En Skåret Vase"	7
Anne-Mette Nørregaard: "Maden imellem os - Når maden bliver medicin"	8
Agnete Nielsen: "En sundhedsantropologisk analyse af værdighedsbegrebet og rammerne for relationsdannelse i ældrepleje"	9
Dorthe Mittens: "Jeg er jo i virkeligheden en nomade"	10
Else Godsk Vestergaard: "Hvordan leveres livet på sårbare fødder?"	11
Karen Bundgaard Jensen: "At hjælpe andre for egen skyld"	12
Mette Storgaard Pedersen: "Hvis jeg kan hjælpe nogle andre"	13
Rikke Mikkelsen: "Hjem er der, hvor hjertet bor"	14
Tine Rud Seerup: "Når samfundskontrakten er revet over, så laver vi en selv"	15
Malene Hyldgaard Lauridsen: "At the end of the rainbow"	16
Anne-Mette Brandi	17
Rikke Andersen: "Waiting in the lobby"	18
Christoffer Hornborg: "Healing the Spirit in a Psychiatric Setting:"	19
Hanne Hvingelby: "Er Kamma uren?"	20.
Master i Sundhedsantropologi	18
Tidsskrift for Forskning i Sygdom og Samfund	20

Afgangsholdet 2019

Dorthe Mittens

Else Godsk Vestergaard

Bodil Jentsch Nørreris

Anne-Mette Nørregaard

Agnete Bjørg Mohr Nielsen

Hanne Hvingelby

Christoffer Hornborg

Tine Rud Seerup

Karen Bundgaard Jensen

Mette Storgaard Pedersen

Rikke Cordtz Mikkelsen

Malene Hyldgaard Lauridsen

Rikke Andersen

Anne-Mette Brandi

Resumé af masterprojekterne

Bodil Jentsch Nørreris: "Som En Skåret Vase"

Dette projekt er en mindre kvalitativ undersøgelse om individets identitetsforandring i forbindelse med kronisk, kritisk og usynlig sygdom. Projektet tager udgangspunkt i fem semistrukturerede interviews, guidet rundtur på Ry Sclerosehospital, deltagerobservation med MS (multipel sklerose) ungegruppen, samt feltobservation til ridefysioterapi. Formålet er at undersøge individets oplevelse af forandring i et postmodernistisk samfund efter diagnosticering med sklerose, og undersøge hvordan disse forandringer influerer identitetsdannelsen som kronisk syg. Afsættet for denne undersøgelse er mine informaners perspektiv og deres beskrivelser og oplevelser i mødet med omverdenen.

Analyserne viser fra et hverdagslivsperspektiv, hvordan individet i relationen og interaktionen med omgivelserne, føler sig stigmatiseret og marginaliseret på baggrund af deres usynlige lidelse. Hvordan den skleroseramte i interaktionen med andre, har betydning for dannelsen nye relationer, samt hvordan usikkerheden i relation til arbejdsmarkedet kan føre til indre uro. Disse følelser hos mine informanter overført til identitetsdannelse diskuteres, og åbner for en diskurs om magt og afmagt mellem individer og på samfundsniveau.

Jeg talte med skleroseramte kvinder, der alle havde taget sklerosediagnosen på sig. Jeg har erfaret, hvordan uddannelse i egen lidelse, og hvordan fællesskabet med andre skleroseramte giver nye værktøjer til at håndtere de udfordringer de møder. Projektet har givet ny og værdifuld viden til det videre arbejde med kronisk og kritisk syge, der fra den ene dag til den anden, oplever at deres liv er forandret for altid.

Anne-Mette Nørregaard: "Maden imellem os - Når maden bliver medicin"

Dette masterspeciale tager sit udgangspunkt i den ambulante behandling af anoreksi i Børne- og ungdomspsykiatrien i Region Syddanmark (BUP Sydjylland), og behandlingsparadigmet, "Forældre er løsningen – ikke problemet".

Nyeste evidens indenfor behandlingen af spiseforstyrrelse, herunder anoreksi, peger på, at årsagssammenhænge til hvorfor primært unge kvinder udvikler en spiseforstyrrelse er multikausalt betingende, og der kan som udgangspunkt ikke findes en simpel årsagsforklaring. I behandlingsøjemed er der evidens for, at unge i alderen 12-18 år kommer sig bedst, ved at blive behandlet ud fra en familiebaseret behandlingstilgang, og jo hurtigere behandlingen kommer i gang desto bedre. Den gennemsnitlige behandlingstid for anoreksi i BUP Sydjylland er 8 måneder.

Behandlingen i BUP Sydjylland er overvejende familiebaseret behandling med særligt fokus på færdighedstræning, dvs. familierne og især forældrene er en del af de terapeutiske interventioner. Det forventes af forældrene, at de deltager i et længerevarende uddannelsesforløb, hvis deres barn er blevet ramt af anoreksi. Formålet med familiebaseret terapi, er at inddrage forældrene og give dem færdigheder til at fungere som medbehandlere i forhold til behandlingen.

I specialet redegøres der for præmisserne i den familiebaserede behandling i forhold til baggrund, historie, praktisk gennemførelse og virkemidler med særligt fokus på anvendelsen af dyremetaforer

På baggrund af feltarbejde blandt forældre til et anoreksiramt barn og behandlere fra BUP Sydjylland afsluttes med en empirisk analyse af forældrenes oplevelse af behandlingen. Dette diskuteres med inspiration fra antropologisk og sociologisk måltidsteori og Cheryl Mattinglys teori om Moralske Laboratorier..

Specialets sigte er at undersøge og forstå, hvorfor og hvordan man i praksis gør familier til løsninger på anoreksi ved familiebaseret behandling "Familien er løsningen – ikke problemet".

Agnete Nielsen: "En sundhedsantropologisk analyse af værdighedsbegrebet og rammerne for relationsdannelse i ældreplejen"

Hvordan kan man forene et krav om effektivitet samtidigt med et ønske om at højne værdigheden inden for ældreplejen i Danmark? Det var den undren, jeg havde sat mig for at undersøge nærmere, da jeg gennem deltagerobservationer og kvalitative interviews af beboerne på et plejehjem søgte en indsigt i betingelserne for værdighed i ældreplejen. Kravet om effektivisering kommer fra Kommunernes Landsorganisation, der har udarbejdet et omfattende dokumentationssystem til brug inden for social- og sundhedsområdet. De lægger i høj grad op til effektivisering af arbejdsgangene og som en konsekvens heraf også en stram strukturering af personalets tid. Samtidig med at dokumentationssystemet blev implementeret på landsplan, kom regeringen med et nyt tiltag til at højne værdigheden i ældreplejen. De lægger op til, at der skal prioriteres relationer personale og borger imellem.

Specialet tager udgangspunkt i socialantropologen Marcel Mauss' reciprocitetsteori, der handler om menneskelig solidaritet og forbundethed, for gennem denne teori at belyse personalets og beboernes gensidige forpligtelser. Der inddrages også sociologen Michael Flahertys begreb tidsarbejde, der beskriver, hvordan mennesker arbejder med deres oplevelse af tid, for gennem den at belyse hvad strukturering af tid har af konsekvenser for dynamikken mellem beboere og personale. Specialet viser, at relationerne mellem personalet og beboerne har mange facetter. Fra den nærmest jævnbyrdige relation til situationer hvor parterne ikke mødes. Specialet konkluderer, at personalets kendskab til beboeren og dennes behov og ønsker er nødvendig, hvis relationen skal være med værdighed. Det viser også, at det, som en konsekvens af stramme tidsangivelser, er svært at finde tiden til at opnå nærværet i relationen.

Personalet har meget fokus på praktiske opgaver som følge af de snævre tidsangivelser. De må ligefrem stjæle tid fra den ene beboer og give til en anden, hvis beboeren har brug for ekstra omsorg. Det skinner igennem i relationerne. De beboere jeg har interviewet, var alle taknemmelige, men deres taknemmelighed var i hovedtræk møntet på systemet frem for til en personlig kontakt til personalet. Det kan måske skyldes, at de ikke oplevede den nære relation til personalet. Samtidig viste det også, at værdighed for nogle af de ældre var tilbagetrækning og ro. Et ønske om ro der kom til at stå i kontrast til de travle personaler.

Dorthe Mittens: "Jeg er jo i virkeligheden en nomade" - Moralske eksperimenter med motivation og tidshåndtering blandt voksne med ADHD i arbejdslivet.

Formålet med dette masterprojekt er at undersøge, hvordan antropologien kan belyse moralske eksperimenter med motivation og tidshåndtering hos voksne med ADHD set i relation til arbejdsmarkedet. Det kan være en lettelse at få en ADHD-diagnose som voksen, og det tilbyder en forklaring på nogle af de vanskeligheder, man har oplevet gennem livet, men ofte følger en sorglignende tilstand, når bevidstheden om tabte drømme viser sig. Gennem interviews og møder med 9 voksne mennesker, der har fået ADHD-diagnosen indenfor de sidste 5 år, har jeg beskrevet deres tanker om livet. Hvordan skabes det bedst mulige liv og de bedste rammer på jobbet og i privatlivet, når ADHD bliver den følgesvend, som tager med på arbejde hver dag. Med baggrund i deres fortællinger begyndte mit teoretiske afsæt hos Erving Goffman og teorierne om social identitet og stigma, da frygten for samfundet og omgivelsernes reaktioner fyldte hos dem alle. Frygten for ikke at blive anerkendt som det menneske, de er, var altoverskyggende. De frygtede kun at blive set som deres diagnose, og at det ville forhindre dem i fortsat at være anerkendt på arbejdsmarkedet.

Mennesker med ADHD oplever ofte problemer med motivation og tid. Jeg argumenterer for, at motivation som enkeltstående faktor er usynlig, men når den sættes ind i en relationel og tidsmæssig kontekst, bliver den synlig og potentielt generende. Jeg har med baggrund i neurobiologiske og psykologiske perspektiver på motivation koblet dette sammen med et antropologisk perspektiv på tid og tidshåndtering. Med Mikka Nielsens beskrivelse af desynkronisering i tid hos voksne med ADHD og Flahertys begreb timework har jeg beskrevet en mulig sammenhæng. Hos alle informanterne betyder det noget at være et godt menneske. De vil gerne leve op til normerne i samfundet. Med Cheryl Mattinglys analysebegreb moralske laboratorier har jeg beskrevet mine informanternes eksperimenterende og erfarende vej i hverdagens øjeblikke, hvor de hele tiden forholder sig til deres ADHD-diagnose, deres udfordringer med tid og motivation og deres forsøg på at skabe det bedst mulige liv.

Projektet illustrerer, hvordan de kæmper for at være moralsk ansvarlige individer, der ønsker at tage samme ansvar i arbejdsliv og familieliv, som resten af samfundet, men at deres vanskeligheder med tid og motivation giver dem udfordringer i relationen til andre, og det er her, de dømmes.

Else Godsk Vestergaard: "Hvordan leves livet på sårbare fødder?"

Dette masterprojekt omhandler patienter med diabetes, neuropati og fodsår og deres mulighed for at ændre vaner for at leve det liv de gerne vil, samtidig med at de drager omsorg for deres sårbare fødder.

Antallet af type 2 diabetikere er stigende, og neuropati er en kendt senkomplikation. 15-20 % af diabetikerne vil udvikle et fodsår, og af dem vil mere en halvdel få et nyt sår inden for en femårig periode. Fodsårene øger risikoen for amputationer af, tæer, dele af forfoden eller på underbenet.

Udover selve behandlingen af fodsåret har der været fokus på forebyggelse, men det store antal af nye sår, der er opstået, efter det første sår er helet, tyder på at denne indsats ikke er lykket. Dette masterprojekt bygger på empiri indsamlet i Danmark, herunder interviews med 6 patienter og 3 sundhedsprofessionelle samt to dages deltagerobservation i et sårcenter.

I første del af projektet undersøges patienternes oplevelse af neuropatien og hvordan deres kropslige erfaring og selvopfattelse påvirker deres muligheder for at ændre vaner. Dette sker med inddragelse af teori om kroppen, herunder Marcel Mauss, Pierre Bourdieu og Drew Leder samt om identitet ved Richard Jenkins. Fokus er på samspillet mellem krop/individet og omverden/det sociale. Herefter analyseres, hvordan patienterne med deres kropslige viden erkender neuropatien anderledes end de sundhedsprofessionelles, som bygger deres erkendelse på en biomedicinsk viden. Der bliver på baggrund af analyserne diskuteret, om de sundhedsprofessionelle ved anvendelse af helbredelsesnarrativer, som de er defineret af Cheryl Mattingly, kan hjælpe patienterne til at leve det liv de gerne vil, samtidig med at de drager omsorg for deres sårbare fødder.

Projektet viser, at der i mødet mellem patienter og sundhedsprofessionelle bliver skabt en ramme for at helbredelsesnarrativet kan udfolde sig, og at der sker en betydelig inddragelse af patienternes erfaring og deres ønske til, hvordan deres hverdagsliv skal være. Men patienternes kropslige viden og erfaring, samt selvopfattelsens betydning for at ændre vaner bliver ikke bragt i spil, og det giver anledning til et fokus på dette område i praksis fremover såvel som i fremtidig forskning.

Karen Bundgaard Jensen: "At hjælpe andre for egen skyld" - frivilligt arbejde i det neoliberale samfund

Motivationen bag dette masterspecialeprojekt skal findes i en undren over den popularitet, som frivilligt socialt arbejde nyder overalt i det sociale system som en kompetent og kvalificeret problemløser.

Med udgangspunkt i Marcel Mauss' begreber om gaven og reciprocitet og den nuværende diskurs om sund aldring fremanalyserer og diskuterer specialet forskellige bud på, hvordan vi kan forstå frivillighed. Dette gøres med udgangspunkt i etnografisk feltarbejde blandt Røde Kors frivillige i Skanderborg kommune. Specialet er udover Marcel Mauss teoretisk funderet i James Fergusons diskussion om afhængighed og fællesskaber og Michel Foucaults begreber om biopolitik og guvernementaltitet.

Det neoliberale spores i samtidens model for den gode alderdom, hvor vi opfordres til selv at holde os aktive og i god fysisk og mental form. Staten fralægger sig i højere grad ansvaret for dette af flere forskellige årsager, som for eksempel demografiske og økonomiske. Selvom dette måske kan være med til at producere en mere egennyttig befolkning, så ligger det i os som mennesker, at vi stadig har brug for at være en del af et fællesskab. Der er i samfundet fokus på ensomhed som værende en trussel for den enkeltes fysiske og mentale sundhed og ensomhed er således også noget, de frivillige frygter.

Ændringer i samfundsstrukturen har betydet, at mange ikke længere finder det nære fællesskab og sammenhold i den nærmeste familie. Noget tyder på, at de frivillige tidligere fik behovet for at være en del af et fællesskab opfyldt på arbejdsmarkedet, men da de alle nu er pensionister, foreligger den mulighed ikke længere. Måden de aldrende frivillige så opnår det på, kan være at engagere sig i frivilligt socialt arbejde. De giver noget af sig selv i form af tid og engagement og får medlemskab i et fællesskab til gengæld i en form for reciprocitetsforhold.

Mette Storgaard Pedersen: "Hvis jeg kan hjælpe nogle andre" - En antropologisk undersøgelse af menneskers overvejelser over at medvirke i medicinalforsøg

Dette speciale handler om, hvorfor patienter i Danmark vælger at deltage i længerevarende medicinalstudier med afprøvning af ny eksperimentel medicin. Der er lavet en del studier omkring kræftpatienters deltagelse. I dette speciale har jeg fokus på patienter med hjertekar- og diabetes sygdom, som er i en stabil fase af deres kroniske sygdomsforløb. I de vestlige industrialiserede lande har biomedicin eller bioteknologi ofte en hegemonisk position i forhold til andre behandlingstraditioner. Mennesker har internaliseret en biomedicinsk tankegang og ladet sig omfavne af ny bioteknologisk viden og en farmakologisk globalisering. Projektets overordnede analytiske ramme er derfor teori omkring biological citizenship - biologisk medborgerskab, belyst ud fra Nikolas Rose og Carlos Novas teori herom. Der er ligeledes gjort brug af Adriana Petrynas tilgang til begrebet biologisk medborgerskab.

Analyserne er baseret på empiri fra seks semistrukturerede interviews med patienter, som alle deltager i medicinalstudier med afprøvning af medicin enten inden for hjertekar- eller diabetes sygdom. Der er desuden lavet et gruppeinterview med projektpersonale ansat i de respektive forskningsenheder.

I analyserne af det empiriske materiale diskuteres, hvordan et biologisk medborgerskab kommer til udtryk gennem deltagelse i et medicinalprojekt, når mennesker har fået konstateret en sygdom eller risikotilstand. Ligeledes hvordan medicin er medvirkende til at skabe det, Joseph Dumit kalder en moralsk grammatik af mennesker som ansvarlige individer i forhold til at handle på en konstateret risiko eller sygdom.

I dette speciale ser jeg ligeledes på, hvordan tal er internaliseret som en udtryksform for vores kropslige fornemmelser, og hvordan sundhed og sygdom forhandles ud fra kropslige fornemmelser og målinger i et levet hverdagsliv som en del af en sundhedsdiskurs. Slutteligt har jeg set på, hvordan et ønske om kontrol og validering af egne kropslige fornemmelser samt tillid til sygehuset som institution kommer til udtryk gennem deltagelse i et medicinalprojekt. Specialet bidrager med viden om patientens oplevelse af at medvirke i et medicinalprojekt.

Rikke Mikkelsen: "Hjem er der, hvor hjertet bor"

Dette masterprojekt tager sit afsæt i den aftale om satspuljemidler på 19,4 mio. danske kroner, der i november 2017 blev vedtaget at tilføre ældreområdet, med henblik på at skabe mere hjemlighed på plejehjem. I projektet undersøger jeg hvad det er for faktorer der har betydning for at skabe hjemlighed på en institution som et plejehjem. Gennem feltarbejde på østjyske plejehjem beskriver jeg ud fra ni interviews med plejehjemsbeboere hvordan de ældre der bor på plejehjem i Østjylland, oplever eller ikke oplever, at kunne skabe hjemlighed på plejehjemmet. Ligeledes undersøger jeg hvordan de fysiske omgivelser, fysiske genstande og de sociale relationer spiller en rolle for at skabe tryghed og genkendelighed for beboeren.

I projektet er der blandt andet anvendt teorier om roller, hverdagslivet og hjemlighed af Goffman, Gullestad, Winther og Mechlenborg, samt Janet Carstens teorier om forbundenhed og Hauge og Jacobsens teorier om ældre og hjemlighed.

Masterprojektets empiri argumenterer for, at der er brug for mere tid til nærvær og til de enkelte plejeopgaver i hverdagen, og for, at der med udgangspunkt i de individuelle personers livshistorier og behov skabes mulighed for kontinuitet og stærke relationer mellem beboerne og det plejepersonale der omgås dem i hverdagen.

I konklusionen og perspektivering, gives der konkrete eksempler på hvordan satspuljemidlerne fra sundhedsstyrelsen med fordel kan anvendes til at højne plejehjemsbeboernes følelse af hjemlighed.

Tine Rud Seerup: "Når samfundskontrakten er revet over, så laver vi en selv" - Om håb, handlekraft og fællesskab i et seniorbofællesskab

De seneste år er der skabt flere seniorbofællesskaber i Danmark, og der er en voksende interesse for boligformen. Både politikere, fagfolk og borgere giver udtryk for, at denne måde at bo på skaber gode betingelser for en god og sund alderdom, fordi beboerne motiveres til at leve et aktivt liv med gode, sociale relationer.

Dermed understøtter fortællingen om seniorbofællesskaberne den alderdomsmodel, der forudsætter at fysisk aktivitet og et socialt netværk er vigtige forudsætninger for at kunne opnå sund aldring og undgå tidligt forfald eller død. Dette projekt beskriver, hvordan beboerne i et specifikt seniorbofællesskab praktiserer fællesskab og omsorg for hinanden med håbet om, at det kan sikre dem mod alderdommens ensomhed og deraf følgende sygdom eller tidlig død.

På baggrund af et feltarbejde dokumenteres det, hvordan beboernes fællesskab og omsorg defineres af forhandlede normer, der begrænser samværet til det offentlige rum. Det sker, fordi beboerne har et stærkt ønske om at være selvstændige og uafhængige af andres hjælp. Samtidig ønsker de ikke at dele deres privatliv med deres naboer. For at undgå at afgive for meget af deres selvstændighed og samtidig alligevel sikre sig, at fællesskabet giver beboerne den ønskede oplevelse af tryghed, forhandler beboerne sig frem til et 'kontraktfællesskab'.

Dette kontraktfællesskab indeholder normer om, hvordan fællesskabet og omsorgen kan praktiseres. Således er beboerne stort set kun sammen uden for deres private hjem og omsorgen udtrykkes i samtaler eller små praktiske handlinger, men aldrig som fysisk pleje i den private bolig. Derfor bliver hoveddøren en symbolsk grænse for fællesskabet, og samtidig bliver den også et værn om beboerens selvstændighed. Afslutningsvis argumenteres der for, at beboernes ønske om at indgå i et fællesskab opstår på baggrund af en neoliberalistisk udvikling, hvor socialstatens tilbagetrækning får dem til at føle sig tvunget til at handle for at sikre sig selv en god alderdom. De oplever, at det er deres eget ansvar at lykkes med at skabe sig et vellykket liv, og de ser seniorbofællesskabet som en adgang til dette gode ældreliv. Denne udvikling har en ekskluderende virkning over for samfundets svageste, som ikke bliver anset som værdige til at få adgang til seniorbofællesskaberne.

Malene Hyldgaard Lauridsen: "At the end of the rainbow"

At the end of the rainbow is a gold treasure to be found. That is the fairytale version. But as we all know, it is an impossible chase. The perspective changes as you try to move closer. The Danish welfare system can be compared to a golden treasure at the end of the rainbow.

There is a lot of money being put into it, but even though it still has to change. The relation between public healthcare and individual citizens is under transformation due to an economic need for trimming both state and local government-institutions, and the service level is from citizen-perspective becoming lower.

In this report I have made an anthropologic analysis of the practical negotiation between the giver, the welfare system, and the receiver, the citizen in need. I am discussing in a health anthropological perspective what shapes the negotiation and defines the powers.

I have made observations of meetings between citizens and professionals, therapists and caseworkers, and I have made interviews with both parts separately. My focus has been to establish, how the citizens experience the meetings, and how they in general experience the relationship with the welfare system.

Even though citizens are discontent with the welfare system, they will not show their frustrations at the meetings. I have used a Goffman-perspective and analyzed how come intentionality and social interaction drives people to perform certain roles. Healthcare politics have changed the morality in society. If you are physical and social active, and take care of your own health, you are the master of it. The welfare system, the local government institutions and the citizens seem to have acknowledged, that as a fact beyond discussion.

In interviews after the meetings the citizens displayed their frustrations, and all agreed on, that they were not heard. Their frustrations were not linked to the actual welfare-service provided but to being not heard and not offered a chance to cooperate.

Anne-Mette Brandt

Formålet med dette masterprojekt er at undersøge sundhedsprofessionelles praksisser og perspektiver på samarbejde med pårørende i en dansk kommunal rehabiliteringskontekst. Dette analyseres og diskuteres med udgangspunkt i Nanna Mik-Meyers beskrivelse af, hvilke rationaler der er på spil i de sundhedsprofessionelles arbejde. Projektet tager afsæt i et to måneder langt feltstudie bestående af deltagerobservation, individuelle interviews med professionelle og uformelle samtaler med kursister og pårørende på en højskole.

Analysen af mit empiriske materiale peger på, at i en neoliberal velfærdsstat skabes strukturer, som internaliseres i de professionelle, når de skal udføre deres hverv. Dette medfører rationaler, som ikke umiddelbart lægger op til samarbejdet med de pårørende.

De professionelle ønsker samarbejdet med de pårørende, idet disse bidrager til et holistisk blik på kursisten og skaber sammenhæng og transfer mellem kursistens hjemlige liv og rehabiliteringen. Samarbejde med pårørende rummes bedst af omsorgens tænkning, men denne tænkning kan ofte fortrænges af andre mere dominerende rationaler.

I de professionelle hverdag fylder fokus på tid og effektivitet markant. Derfor kan samarbejdet med de pårørende til tider betragtes medvirkende til at effektivisere forløb. I en accelereret hverdag, kan der opstå en tendens til, at samarbejdet med en række "ikke-synlige" pårørende nedprioriteres (pårørende som ikke ses ofte på højskolen). Dette sker dels med baggrund i tid men også tilsyneladende på baggrund af tabuisering, idet relationen mellem kursist og pårørende vurderes ud fra de professionelle fornemmelser. Dette kan være medskabende til den stigende ulighed i sundhed.

Til tider arbejder de professionelle efter effektive ensartede upersonlige procedurer og standarder. I disse simplificeres arbejdet og interessen for de pårørende bl.a. ud fra, at samarbejdet med pårørende ikke er lovreguleret i Danmark. Resultatet af feltarbejdet peger på, at der kan opstå en dikotomi imellem de pårørendes fokus på omsorg og samhørighed og personalets fokus på kursistens selvstændighed.

Det antydes, at pårørendesamarbejdet er meget komplekst, og generelt er der tegn på, at den store variation i samlivsformer og værdier hos især etnisk danske pårørende kan skabe usikkerhed hos de professionelle. De professionelle vil gerne samarbejde med de pårørende, men da samarbejdet ofte trænges af markedets effektivitet, bureaukratiets standardisering og psykologiens individualisering, opleves samarbejdet med de pårørende til tider udfordrende og komplekst

Rikke Andersen: "Waiting in the lobby"

How does time feel when one is waiting for information on whether the cancer has spread after being diagnosed with malign melanoma? In an attempt to get an answer to this question, I interviewed 5 patients in this situation.

The interviews have been performed from a phenomenological way of thinking through semi-structured qualitative. I asked the informants of the whole perspective of their lives while waiting for answer. I found 3 main themes from the interviews and these are: Time, Hope and Social relations.

Through Michael Flahertys text Making time, I got an understanding for the timework my informers were going through while they are waiting as well as their possibilities to influence their perception of time.

Paul Stollers text Stranger in the village of the sick, gave me an amazing insight in understanding my informer's narratives about hope and social relations.

Arthur Frank has written The wounded storyteller. In this book he describes different strategies to overcome diseases as well as different types of ill persons. This book has helped me to understand the way my informers deals with waiting time and uncertainty.

In her book Paradox of hope, Cheryl Mattingly describes what a lobby is, and how it works. In her description, a lobby is a liminal place, where you cannot proceed until you are allowed to. This description is a perfect "picture" of where my informers are located while waiting.

My interviews and analysis show that the main theme for my informers is, that they get the sense of loss of control over their lives while they are located in the lobby, waiting for answer.

The authors I use in my text have different suggestions how it is possible to regain control in this situation and I mention some of the possibilities in my text.

Christoffer Hornborg: "Healing the Spirit in a Psychiatric Setting"

This thesis in anthropology is based on ethnographic fieldwork with a First Nation healer at a spiritual care team in a Canadian psychiatric hospital. Utilizing participant observation and interviews, I identified three major themes that were considered beneficial for mental health: Meaning, interconnectedness, and balance. How people assign meaning to their life, how they experience being part of something larger than themselves, and how they are achieving balance between the spiritual, mental, emotional, and physical dimensions were central topics to be addressed in working holistically with mental health. Sweat lodge ceremonies are being increasingly used in North American correctional and mental health centres. In comparison to other forms of group treatment, the separate, warm, and dark space of the sweat lodge provides a context where liminality is actively constructed, a concept that in the anthropological literature is associated with facilitating change. Furthermore, the ceremony reaches beyond curing the individual, addressing the ecological and cosmological fabric that the person is a part of. Finally, a ceremony such as the sweat lodge is filled with powerful symbols and stories that help the individual in achieving a sense of coherence out of the mysterious or ineffable aspects of existence

Hanne Hvingelby: "Er Kamma uren?"

Efter opdagelsen af antibiotika og udbredelsen af vacciner havde man fra midten af det 20. århundrede en forestilling om, at infektionssygdomme ikke længere ville udgøre et stort problem. Men med stigende anvendelse af antibiotika ses også stigende resistens udvikling og en frygt for, at vi bevæger os i retningen af en postantibiotisk æra, hvor simple infektioner kan blive umulige at behandle. Dette har ført til, at man globalt er blevet optaget af at overvåge, finde og isolere patienter, som har infektion eller er bærere af resistente bakterier. At være i isolation har dog også bivirkninger i form af dårligere pleje, flere utilsigtede hændelser mm.

Gennem deltagerobservation og interviews foretaget under et tre ugers feltarbejde i en skadestue undersøger jeg, hvordan oplevelsen af risiko konstrueres i relation til pleje og behandling af patienter i isolation, herunder hvordan noget klassificeres som urent. Plejen af disse patienter karakteriseres af personalet ofte som besværlig eller tidskrævende, og tiden til at udføre opgaver er hele tiden under pres. I måden det omtales på - både på dage, hvor der er mange patienter og når der ikke opleves travlhed - vidner det om et personale, som er i en kontinuerlig form for beredskab.

Jeg tager i analysen af min empiri udgangspunkt i Mary Douglas, som argumenterer for, hvordan kontekst og historie hænger sammen med, om noget anses for at være rent eller urent og belyser, hvordan risiko over tid har antaget en ny betydning og nu også omfatter fare. I diskussionen af oplevelsen af tid tager jeg udgangspunkt i sociologen Michael Flaherty, ifølge hvem perceptionen af tid modereres af samspillet mellem selvet og situationen. Individets evne til at handle af egen fri vilje er i konflikt med andre faktorer, mennesker og systemer. Netop en opretholdelsen af systemer har ifølge antropologen Andrew Lakoff fået en fremtrædende plads i den global sundheds strategi, som tidligere har været kendetegnet ved en forebyggelsestankegang. Fokus rettes mod hele tiden at være forberedt og være i beredskab.

Sigtet med masterprojektet er at medvirke til at afdække og øge forståelsen for og viden om, hvad fokus på bærerskab af resistente bakterier og behandlingen af disse gør ved de berørte patienter og ved det personale, der arbejder med patienterne.

Master i Sundhedsantropologi

Sundhedsantropologi – eller medicinsk antropologi – er et veletableret antropologisk fagområde, der beskæftiger sig med sociale, kulturelle, organisatoriske, strukturelle og etiske dimensioner af sygdom og sundhed i en global verden. De særlige sundhedsantropologiske teorier og begreber og fagets komparative tilgang åbner for nye perspektiver på sundhedsfaglige problemstillinger og tilbyder dermed nye måder at tænke og håndtere nogle af tidens store udfordringer på omkring f.eks. forebyggelse, aldring, kroniske sygdomme, ulighed og den stigende specialisering og teknologisering af sundhedsvæsnet.

MÅLGRUPPE

Uddannelsen henvender sig til folk, der arbejder med mennesker og sundhed, eller er leder, planlægger, koordinator, underviser eller på anden måde arbejder med emner i relation til sundhed.

KOMPETENCER

En masteruddannelse i sundhedsantropologi giver et solidt teoretisk og metodisk grundlag for at udvikle egen faglighed og udfordre eksisterende praksis. Faget bygger på humanistisk-samfundsvidenskabelige teorier og metoder, hvor især den etnografiske metode og empiriske basis fremmer uddannelsens anvendelighed i konkrete undersøgelser og udredningsopgaver i sundhedssektoren. Gennem uddannelsen trænes man til at se og opleve en velkendt verden på nye måder. Man får indsigt i sygdom og sundhed som kulturdynamiske fænomener og bliver klogere på, hvordan det enkelte menneske tænker og handler i forhold til sundhed og sygdom, hvordan fællesskaber plejer, behandler og helbreder, og hvordan samfundsmæssige strukturer forandrer sundhedsvæsnet. Med antropologi og etnografi i bagagen får man redskaber til på egen hånd at udvikle sundhedsantropologisk viden og bringe den i spil i relevante erhvervsmæssige sammenhænge.

MODULER

Introduktion til antropologi og etnografisk metode
Grundbegreber i sundhedsantropologi
Udvalgte temaer i sundhedsantropologien
Masterprojekt

Masteruddannelse i Sundhedsantropologi udbydes i samarbejde mellem Afdeling for Antropologi ved Aarhus Universitet og Institut for Antropologi ved Københavns Universitet.

Se også: www.sundhedsantropologi.dk

Billede: Undervisning i analyse på Modul 4 af Masteruddannelsen i Sundhedsantropologi, marts 2017.
Fotograf: Iga Kuriata.

Tidsskrift for Forskning i Sygdom og Samfund

Tidsskrift for Forskning i Sygdom og Samfund er et tværfagligt, peer-reviewed tidsskrift, der tager udgangspunkt i medicinsk antropologi.

Tidsskriftet har til formål at fremme og udvikle den forskning, der ligger i grænsefeltet mellem sundhedsvidenskab, humaniora og samfundsvidenskab.

Tidsskriftets målsætning er at fungere som et forum, hvor disse fag kan mødes og inspirere hinanden - epistemologisk, metodisk og teoretisk - i forskellige forskningssammenhænge. Tidsskriftet formidler den debat og teoretiske udvikling, der foregår i de voksende faglige samarbejds- og forskningsinitiativer, der udspringer af dette grænsefelt.

Tidsskriftet henvender sig til alle med interesse for forskning i sygdom og samfund og i særlig grad til sundhedsmedarbejdere i forsknings- og undervisningssammenhæng med forbindelse til tværfaglige miljøer.

Se: <https://tidsskrift.dk/sygdомogsamfund>

Afdeling for Antropologi
Institut for Kultur og Samfund
Aarhus Universitet
Moesgård Allé 20
8270 Højbjerg

